Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23.09.2015, sp. zn. 29 Cdo 3277/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.3277.2013.1

Číslo: 70/2016

Právní věta: Je-li část pohledávky uplatněna věřitelem u soudu žalobou v rozporu s ustanovením § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, nejsou splněny předpoklady pro vydání platebního rozkazu; kvalifikovaná výzva dle § 114b odst. 1 o. s. ř., s takovým platebním rozkazem spojená, nemůže vyvolat účinky uznání nároku a na tomto základě nelze o věci rozhodnout rozsudkem pro uznání ani ve vztahu k dalším částem pohledávky. Soud nesmí schválit smír v řízení o nároku uplatněném žalobou v rozporu s ustanovením § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona. Nejde-li o případ uvedený v § 256 odst. 3 větě druhé insolvenčního zákona, právo na nájemné nebo jinou úhradu, na kterou pronajímateli vznikl nárok v době od rozhodnutí o úpadku do prohlášení konkursu na majetek nájemce, může pronajímatel přihlásit v době od prohlášení konkursu do insolvenčního řízení vedeného na majetek nájemce i po uplynutí propadné přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku. Od prohlášení konkursu na majetek nájemce platí pro takovou pohledávku omezení dané ustanovením § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.09.2015

Spisová značka: 29 Cdo 3277/2013

Číslo rozhodnutí: 70

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvence, Nájem, Rozsudek pro uznání

Předpisy: § 109 odst. 1 písm. a) IZ
§ 114b odst. 1 o. s. ř.
§ 153a odst. 2 o. s. ř.
§ 256 odst. 3 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soudu změnil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. 2 Cmo 420/2012, tak, že se mění rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 11. 10. 2012, sp. zn. 38 Cm 83/2012, tak, že rozsudek pro uznání se nevydává.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 11. 10. 2012, č. j. 38 Cm 83/2012-39, rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem –

pobočka v Liberci tak, že uložil žalovanému (insolvenčnímu správci dlužníka D. 3000, a. s.) zaplatit žalobci (R., spol. s r. o.) částku 494 064 Kč s příslušenstvím tvořeným specifikovanými zákonnými úroky z prodlení z postupně narůstající jistiny za dobu od 12. 5. 2011 do zaplacení (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

2. Soud – vycházeje z ustanovení § 9 odst. 3 písm. r), § 84, § 85 odst. 3, § 85a, § 114b odst. 1, 2, 4 a 5 a § 153a odst. 1, 3 a 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) a z ustanovení § 261 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku – o věci rozhodl rozsudkem pro uznání žalovaného, maje za to, že pro tento postup byly splněny všechny zákonné podmínky. K tomu dále uzavřel, že:

> [1] Byly splněny podmínky pro vydání platebního rozkazu (ze dne 15. 8. 2012, č. j. 38 Cm 83/2012-34), proti němuž podal žalovaný včasný odpor (20. 8. 2012).
>
> [2] Byly splněny podmínky výzvy dle § 114b odst. 1 a 4 o. s. ř., vydané společně s platebním rozkazem a doručené žalovanému společně se žalobou.
>
> [3] Žalovaný odpor proti platebnímu rozkazu neodůvodnil a 20. 8. 2012 mu začala běžet třicetidenní lhůta k vyjádření, určená výzvou dle § 114b o. s. ř. V této lhůtě se žalovaný nevyjádřil ani nesdělil soudu, jaký důvod mu ve vyjádření brání.
>
> [4] Uplynutím třicetidenní lhůty nastoupila právní fikce, že žalovaný uznává nárok, který je proti němu uplatňován žalobou.
>
> [5] Žalovaný tak uznal žalobou uplatněný nárok na zaplacení doplatku ceny díla ve výši 494 064 Kč s příslušenstvím. Předmětem sporu jsou pohledávky za podstatou a žalovaný je ve sporu pasivně legitimován jako insolvenční správce dlužníka. O lhůtě k plnění soud rozhodl podle ustanovení § 160 odst. 1 o. s. ř., když neshledal důvody pro její prodloužení.

3. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 4. 4. 2013, č. j. 2 Cmo 420/2012-62, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

4. Odvolací soud – vycházeje z ustanovení § 114a odst. 2, § 114b odst. 1, 2 a 5 a § 153a odst. 1 a 3 o. s. ř. – přezkoumal rozsudek pro uznání v mezích daných ustanovením § 205b o. s. ř., přičemž dospěl k následujícím závěrům:

> [1] Ze žaloby se podává, že žalobce se po insolvenčním správci dlužníka domáhá úhrady nájemného (s příslušenstvím) podle smlouvy o nájmu, kterou uzavřel s dlužníkem 18. 8. 2010 (dále jen „nájemní smlouva“).
>
> [2] Ze žaloby se rovněž podává skutkové tvrzení žalobce týkající se jednání žalovaného insolvenčního správce, který měl žalobci sdělit přípisem z 3. 5. 2012, že od nájemní smlouvy platně odstoupil podle ustanovení § 253 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). S tím žalobce sice nesouhlasil, pro doplnění svých skutkových tvrzení však uvedl, že kdyby soud shledal, že insolvenční správce vypověděl platně nájemní smlouvu, je jeho nárok důvodný z titulu bezdůvodného obohacení jako majetkový prospěch získaný plněním z právního důvodu, který odpadl. V žalobním petitu označil (žalobce) nárok uplatňovaný žalobou jako nájemné.
>
> [3] Podaná žaloba tak splňuje veškeré obsahové náležitosti. Žalobce neuplatnil alternativní petit. K tomu, že žalobce specifikoval v žalobě požadavek na zaplacení dlužné částky jako nájemné, s tím, že z důvodů uváděných žalovaným může být nárok právně kvalifikován i jako

bezdůvodné obohacení, odvolací soud uvádí, že účastník není povinen nárok právně kvalifikovat.

[4] Předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání podle ustanovení § 114b odst. 1 a 5 o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 153a odst. 1 a 3 o. s. ř., pak byly splněny.

[5] K námitce, že rozsudek soudu prvního stupně je nepřezkoumatelný, jelikož neobsahuje „dostatečné skutkové závěry o uplatněném nároku“ a neobsahuje právní posouzení věci, poukazuje odvolací soud na to, že rozsudek pro uznání je institutem formální povahy, jehož vydání nepředchází žádné dokazování.

[6] Nárok žalobce na uplatnění nájemného nelze též pokládat za uplatněný v rozporu s právními předpisy dle § 99 odst. 2 o. s. ř.

[7] Označení žalobcova nároku na straně 4 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně jako „doplatku ceny díla“ má odvolací soud za „zjevnou nesprávnost“.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost spatřuje v tom, že odvolací soud:

a) „ač se při výkladu ustanovení § 157 odst. 3 o. s. ř. zcela neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, věc nesprávně po právní stránce posoudil a jeho rozhodnutí je proto nesprávné“,

b) se „odchýlil od ustálené rozhodovací praxe pro řešení otázky předpokladů pro vydání platebního rozkazu podle § 174a odst. 2 a § 172 odst. 1 o. s. ř., výzvy dle § 114b odst. 1 o. s. ř. a rozsudku pro uznání dle § 153a odst. 3 o. s. ř.“.

6. Dovolatel vytýká odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení věci ve výkladu předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání a pro odůvodnění takového rozsudku a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

7. Ke shora vymezeným otázkám argumentuje dovolatel následovně:

[I] K předpokladům pro vydání rozsudku pro uznání.

Potud dovolatel odkazuje na rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3597/2007 (jde o rozsudek ze dne 19. 8. 2008, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 3, ročník 2009, pod č. 37, který je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu) a 29 Cdo 3284/2010 (jde o rozsudek ze dne 14. 12. 2011), s tím, že podle těchto rozhodnutí jsou podmínky pro vydání usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 a 2 o. s. ř. splněny jen tehdy, bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem v souladu s požadavky vyplývajícími z § 172 odst. 1 a 2 o. s. ř., tedy (mimo jiné) vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem.

K tomu dovolatel poukazuje na to, že podle žaloby považuje žalobce nájemní smlouvu za nadále platnou v souladu s ustanovením § 256 insolvenčního zákona a pro případ, že by měl soud za to, že insolvenční správce vypověděl platně nájemní smlouvu (dle insolvenční zákona), vzniká dlužníku bezdůvodné obohacení. Dovolatel pak připomíná, že výše bezdůvodného obohacení nemusí být (zpravidla nebývá) totožná s cenovým ujednáním o výši nájemného. Proto je přesvědčen, že ze žalobcem uplatněných skutečností v plném rozsahu nevyplývá jím uplatněné právo, a nebyly tak

splněny předpoklady pro vydání platebního rozkazu podle § 174a odst. 2 a § 172 odst. 1 o. s. ř., výzvy dle § 114b odst. 1 o. s. ř. a rozsudku pro uznání dle § 153a odst. 3 o. s. ř.

[II] K odůvodnění rozsudku pro uznání.

Vzhledem k judikatuře Ústavního soudu by měl dovolací soud sjednotit rozhodovací praxi obecných soudů ve výkladu ustanovení § 157 odst. 3 o. s. ř.

Podle jednoho výkladu v tomto typu rozsudku není třeba činit právní kvalifikaci, ale postačí uvést údaje o předmětu řízení, učinit stručný výklad o důvodech takového rozhodnutí z hlediska „vyložení“, proč soud má za to, že byly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání nebo zmeškání. Podle druhého výkladu (např. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. 10 Co 38/2004) musí soud v odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku pro uznání nebo zmeškání vyložit i právní kvalifikaci skutkového základu věci založeného „nastanuvší právní fikcí nesporných tvrzení žalobce“.

Dle judikatury dovolacího soudu při závěru stran naplnění předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání se právní posouzení věci soudem prvního stupně omezuje na to, zda by vydáním rozsudku nedošlo ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky, a dále na závěr, že nejde o věci, v níž nelze uzavřít nebo schválit smír (§ 153b odst. 3, § 99 odst. 1 a 2 o. s. ř.). Další právní posouzení věci pak spočívá pouze v úvaze, zda podle žalobních tvrzení, která se pro zmeškání žalovaného stala nespornými, lze výrokem rozsudku přiznat právě to plnění, kterého se žalobce v žalobě domáhá.

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2011, sp. zn. I. ÚS 329/2008 (jde o nález uveřejněný pod č. 118/2011 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, dostupný též na webových stránkách Ústavního soudu), však uvádí, že odůvodnění rozsudku pro uznání musí obsahovat rovněž právní posouzení zjištěného skutkového stavu, na základě něhož soud rozhodl rozsudkem pro uznání (z nálezu dovolání obsáhle cituje).

8. Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout jako nepřípustné, případně zamítnout, maje závěry rozhodnutí obou soudů za správné.

III.
Přípustnost dovolání

9. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2 č. II části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

10. Nejvyšší soud má dovolání v dané věci za přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř. pro posouzení otázek dovoláním předestřených a v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu (ve vazbě na problematiku uplatňování nároků z nájemních smluv v době probíhajícího insolvenčního řízení vedeného na majetek nájemce) beze zbytku nezodpovězených.

IV.
Důvodnost dovolání

11. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

12. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

13. Podle ustanovení § 114b o. s. ř., vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, jakož i tehdy, bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, může předseda senátu místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení; to neplatí ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2), a ve věcech uvedených v § 120 odst. 2 (odstavec 1). K podání vyjádření podle odstavce 1 předseda senátu určí lhůtu, která nesmí být kratší než třicet dnů od doručení usnesení. Bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, určí tuto lhůtu až ode dne uplynutí lhůty k podání odporu proti platebnímu rozkazu, elektronickému platebnímu rozkazu nebo evropskému platebnímu rozkazu (odstavec 2). Usnesení podle odstavce 1 nelze vydat nebo doručit po přípravném jednání podle § 114c nebo po prvním jednání ve věci (odstavec 3). Usnesení podle odstavce 1 musí být žalovanému doručeno do vlastních rukou, náhradní doručení je vyloučeno. Usnesení nesmí být žalovanému doručeno dříve než žaloba (odstavec 4). Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle odstavce 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen. To neplatí, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby (odstavec 5).

Dle ustanovení § 172 odst. 1 o. s. ř. soud může i bez výslovné žádosti žalobce a bez slyšení žalovaného vydat platební rozkaz, je-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky a vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem. V platebním rozkazu žalovanému uloží, aby do patnácti dnů od doručení platebního rozkazu žalobci zaplatil uplatněnou pohledávku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal odpor u soudu, který platební rozkaz vydal.

Podle ustanovení § 153a o. s. ř., uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání. Uzná-li žalovaný nárok proti němu žalobou uplatněný jen zčásti, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání, jen navrhne-li to žalobce (odstavec 1). Rozsudek pro uznání nelze vydat ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2) (odstavec 2). Rozsudkem pro uznání rozhodne soud také tehdy, má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal (§ 114b odst. 5 a § 114c odst. 6) (odstavec 3). Jen pro vydání rozsudku pro uznání nemusí být nařízeno jednání (odstavec 4).

14. V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení občanského soudního řádu jak v době podání žaloby (25. 7. 2012), tak v době vydání rozsudku pro uznání.

15. Jak je dále patrno ze spisu, tzv. kvalifikovaná výzva k vyjádření tvoří (jako bod II. výroku) součást shora označeného platebního rozkazu z 15. 8. 2012 (nešlo o elektronický platební rozkaz).

16. V tomto rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným otázkám následující závěry:

[I] K předpokladům pro vydání rozsudku pro uznání.

17. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je ustálena v následujících závěrech:

[1] Rozhodl-li soud o věci platebním rozkazem, jsou splněny předpoklady pro vydání usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. jen tehdy, bylo-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky, vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem a nejde-li o případy uvedené v ustanovení § 172 odst. 2 o. s. ř. Usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. může být v tomto případě vydáno také ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3597/2007). To, že uplatněné právo na zaplacení peněžitého plnění nepřevyšujícího částku 1 000 000, Kč vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem, je (rovněž) předpokladem pro vydání elektronického platebního rozkazu (§ 174a o. s. ř.) (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sen. zn. 29 ICdo 31/2013, uveřejněný pod č. 3/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[2] Je-li žalobou uplatněno více nároků a neumožňují-li skutková tvrzení v žalobě učinit závěr, že z nich vyplývají všechny nároky, nelze platebním rozkazem rozhodnout pouze o nárocích některých. Za této situace nelze proto vydat ani kvalifikovanou výzvu k vyjádření podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. s platebním rozkazem spojenou. Vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, lze však o těch nárocích, které jsou samostatně projednatelné, vydat podle ustanovení § 114b o. s. ř. kvalifikovanou výzvu k vyjádření samostatně. O těchto nárocích pak může nastat fikce uznání ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. vůči každému z těchto nároků samostatně a také samostatně vůči nim soud posuzuje i předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř. [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 23 Cdo 4311/2011, uveřejněný pod číslem 101/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 101/2012“) a obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2013, sp. zn. 26 Cdo 1221/2013, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4934/2014].

18. Z této judikatury vyplývá, že kdyby byť i jen pro část žalobou uplatněného nároku platilo, že pro ni nelze vydat platební rozkaz, nemohla by na základě kvalifikované výzvy obsažené v platebním rozkazu, jenž byl i tak (nesprávně) vydán (odklizeném odporem žalovaného), nastat fikce uznání nároku byť i jen pro tu část nároku, který ze žaloby vyplývá. Řečené platí jak pro jistinu nároku, tak pro jeho příslušenství (zde tvořené zákonnými úroky z prodlení).

19. V rozsudku ze dne 30. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4599/2010, uveřejněném pod č. 18/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 18/2012“), pak Nejvyšší soud pro poměry úpadkového řízení vedeného podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007 (dále též jen „ZKV“), ozřejmil (při zkoumání předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání), že účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka nastávají (v intencích § 13 odst. 6, věty první, ZKV) ex lege (bez dalšího) již vyvěšením usnesení o prohlášení konkursu na úřední desce soudu, který konkurs prohlásil, bez ohledu na to, zda o něm subjekty dotčené konkursem vědí nebo vědět mohou. Tamtéž dodal, že účinky prohlášení konkursu přitom dopadají (v tom ohledu, že vědomost o tom, že nastaly, se presumuje, jakmile bylo usnesení o prohlášení konkursu vyvěšeno na úřední desce konkursního soudu) nejen do poměrů právnických a fyzických osob dotčených konkursem, nýbrž i do poměrů obecných soudů, které jsou povinny vyvodit z toho, že tyto účinky nastaly, odpovídající důsledky (popsané zákonem a ustálenou judikaturou).

20. V dané věci je žalobou ohlašováno, že usnesením ze dne 29. 4. 2011 zjistil Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci (dále též „insolvenční soud“) úpadek dlužníka a insolvenčním správcem dlužníka ustanovil žalovaného. Tuto skutečnost (kterou dokládají i listiny založené ve spise /srov. výpis z obchodního rejstříku č. l. 8-9 a kopie rozhodnutí o úpadku č. l. 11-17/) zmiňuje v rozsudku pro uznání též soud prvního stupně.

21. Nicméně již v době podání žaloby (25. 7. 2012) trvaly účinky prohlášení konkursu na majetek

dlužníka (konkurs na majetek dlužníka prohlásil insolvenční soud usnesením ze dne 8. června 2011, /usnesení bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku 8. 6. 2011 v 10.40 hodin a právní moci nabylo 28. 6. 2011/).

22. Z ustanovení § 245 odst. 1 insolvenčního zákona (ve znění účinném v době prohlášení konkursu na majetek dlužníka) se podává, že účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku.

23. Ve shodě s označeným ustanovením také pro poměry konkursu prohlášeného v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka podle insolvenčního zákona platí (srovnatelně se závěry obsaženými v R 18/2012 pro konkursní poměry upravené zákonem o konkursu a vyrovnání), že účinky prohlášení konkursu na majetek (insolvenčního) dlužníka nastávají ex lege (bez dalšího) již okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku, bez ohledu na to, zda o něm subjekty dotčené konkursem vědí nebo vědět mohou. Účinky prohlášení konkursu přitom dopadají (v tom ohledu, že vědomost o tom, že nastaly, se presumuje, jakmile bylo usnesení o prohlášení konkursu zveřejněno v insolvenčním rejstříku) nejen do poměrů právnických a fyzických osob dotčených konkursem, nýbrž i do poměrů obecných soudů, které jsou povinny vyvodit z toho, že tyto účinky nastaly, odpovídající důsledky (popsané zákonem a ustálenou judikaturou).

24. Jedním z účinků prohlášení konkursu na majetek dlužníka podle insolvenčního zákona pak je i účinek popsaný v ustanovení § 256 odst. 3 insolvenčního zákona.

25. Podle ustanovení § 256 odst. 3 insolvenčního zákona (ve znění, jež od prohlášení konkursu na majetek dlužníka do vydání napadeného rozhodnutí nedoznalo změn) (totiž) platí, že právo na nájemné nebo jinou úhradu za dobu před prohlášením konkursu může druhý účastník smlouvy uplatnit pouze přihláškou pohledávky. Totéž platí, jde-li o nájemné nebo jinou úhradu zaplacenou předem; tuto pohledávku je nutné přihlásit jako pohledávku podmíněnou.

26. V dané věci plyne ze žaloby, že žalobce požadoval též zaplacení nájemného za květen 2011 a za červen 2011. Nájemné na květen 2011 a část nájemného za červen 2011 (do 8. 8. 2011) je ovšem pohledávkou uplatnitelnou v insolvenčním řízení od prohlášení konkursu na majetek dlužníka „pouze přihláškou pohledávky“ (§ 245 odst. 1 insolvenčního zákona), nikoliv formou pohledávky za majetkovou podstatou (nikoliv postupem podle § 203 insolvenčního zákona).

27. Dle § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona se zahájením insolvenčního řízení se spojuje i ten účinek, že pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou.
Podle ustanovení § 8 insolvenčního zákona ustanovení části první a třetí tohoto zákona se použijí, jen nestanoví-li tento zákon v části druhé ohledně některého ze způsobů řešení úpadku jinak.

Výkladem ustanovení § 256 odst. 3 insolvenčního zákona (v rozhodném znění) se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi již zabýval a v usnesení ze dne 30. 6. 2015, sen. zn. 29 NSČR 49/2013, uzavřel, že pohledávku z titulu práva na vrácení nájemného nebo jiné úhrady zaplacené předem může věřitel (nájemce) přihlásit do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka (pronajímatele) již od zahájení insolvenčního řízení (§ 110 odst. 1 insolvenčního zákona), nejpozději však do skončení propadné přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku, jako vázanou na splnění odkládací podmínky spočívající v tom, že insolvenční správce vypoví nájemní smlouvu po prohlášení konkursu na majetek dlužníka (§ 256 odst. 3 insolvenčního zákona). K pohledávce přihlášené z tohoto titulu později se v insolvenčním řízení nepřihlíží. Potud šlo ovšem o výklad týkající se ustanovení § 256 odst. 3 druhé věty insolvenčního zákona, jenž se týká pouze nájemného nebo jiné úhrady zaplacené předem.

28. Právo na (neuhrazené) nájemné nebo jinou (neuhrazenou) úhradu, jež vzniká až v době po rozhodnutí o úpadku a po uplynutí propadné přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku, nemůže být přihlášeno do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka ve lhůtě určené rozhodnutím o úpadku ani jako pohledávka vázaná na splnění odkládací podmínky. Režim popsaný v § 256 odst. 3 druhé větě části věty za středníkem insolvenčního zákona platí jen pro pohledávky z titulu práva na vrácení nájemného nebo jiné úhrady zaplacené předem a (jiné) pohledávky z titulu (neuhrazeného) nájemného nebo jiné (neuhrazené) úhrady, které mají vzniknout (vzniknou) až v době po rozhodnutí o úpadku (ba dokonce po uplynutí propadné přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku), již proto nelze přihlásit jako podmíněné. K závěru, že neurčuje-li zákon jinak, nelze pohledávky, které dosud nevznikly (ač jejich vznik lze očekávat), přihlásit do insolvenčního řízení ani jako pohledávky vázané na splnění odkládací podmínky, srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sen. zn. 29 ICdo 62/2014, uveřejněný pod č. 85/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dalším důvodem, pro který nelze pohledávky zmíněné v § 256 odst. 3 větě první insolvenčního zákona, vzniklé po rozhodnutí o úpadku (resp. po uplynutí přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku), podrobit přihlašovacímu režimu plynoucímu z rozhodnutí o úpadku, je skutečnost, že tyto pohledávky získávají status pohledávek, které mají být přihlášeny, až rozhodnutím o prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

29. Tím, že zkoumané ustanovení dovoluje věřiteli takové pohledávky, aby ji po prohlášení konkursu uplatnil za dobu před prohlášením konkursu „pouze přihláškou pohledávky“, současně pro tyto pohledávky (které nemohly být přihlášeny v propadné přihlašovací lhůtě určené rozhodnutím o úpadku, jelikož vznikly až po rozhodnutí o úpadku) otevírá možnost jejich přihlášení (za trvání účinků konkursu) i po uplynutí této propadné lhůty. Pravidlo zakotvené v tomto případě (prostřednictvím § 256 odst. 3, věty první, insolvenčního zákona) v části druhé insolvenčního zákona má totiž v dotčeném ohledu přednost před obecnými pravidly přihlašování pohledávek upravenými v části první insolvenčního zákona (srov. § 8 insolvenčního zákona).

30. Jinak řečeno, nejde-li o případ uvedený v § 256 odst. 3, větě druhé, insolvenčního zákona, právo na nájemné nebo jinou úhradu, na kterou pronajímateli vznikl nárok v době od rozhodnutí o úpadku do prohlášení konkursu na majetek nájemce, může pronajímatel přihlásit v době od prohlášení konkursu do insolvenčního řízení vedeného na majetek nájemce i po uplynutí propadné přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku. Od prohlášení konkursu na majetek nájemce platí pro takovou pohledávku omezení dané ustanovením § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.

31. Z řečeného dále plyne, že od okamžiku, kdy je věřiteli předepsáno přihlášení takové pohledávky (od okamžiku zveřejnění usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka v insolvenčním rejstříku) se pro něj prosadí i omezení založené ustanovením § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona co do nemožnosti uplatnit pohledávku žalobou, lze-li ji uplatnit přihláškou.

32. Pro poměry dané věci odtud vyplývá, že co do části požadovaného nároku (nájemného za květen 2011 a části nájemného za červen 2011) v žalobě uplatněné právo na zaplacení peněžité částky nevyplývalo ze skutečností uvedených žalobcem (v dotčeném rozsahu nešlo o pohledávku za majetkovou podstatou ani o pohledávku uplatnitelnou žalobou); k důsledkům porušení zákazu formulovaného ustanovením § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona srov. pro dobu před 1. 1. 2014 závěry obsažené v usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 6. 2011, sp. zn. 36 Co 13/2011, uveřejněném pod č. 4/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3963/2011, uveřejněném pod č. 70/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

33. V intencích R 101/2012 tak soud prvního stupně nemohl o věci rozhodnout platebním rozkazem ani vydat kvalifikovanou výzvu k vyjádření podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. s platebním rozkazem spojenou. Jestliže tak přesto učinil, nebyly následně splněny předpoklady pro vydání

rozsudku pro uznání (a to ani co do části nároku nedotčené ustanovením § 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona) a dovolání je důvodné.

34. Nejvyšší soud dodává, že (kdyby zde nebyly skutečnosti, jež pro účely vydání rozsudku pro uznání diskvalifikovaly jako nezpůsobilou kvalifikovanou výzvu spojenou s platebním rozkazem) v rozsahu týkajícím se nájemného za květen 2011 a části nájemného za červen 2011 by bránilo vydání rozsudku pro uznání ustanovení § 153a odst. 2 o. s. ř., jelikož soud nesmí schválit smír v řízení o nároku uplatněném žalobou v rozporu s ustanovením § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.

35. Předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání by v daných skutkových souvislostech byly splněny, jen kdyby se žaloba týkala dlužného nájemného za dobu od prohlášení konkursu na majetek dlužníka (od 8. června 2011), jež podléhá režimu pohledávek za majetkovou podstatou (§ 168 odst. 2 písm. g/ insolvenčního zákona, v rozhodném znění).

[I] K odůvodnění rozsudku pro uznání.

36. Jelikož závěr, že o žalobě nebylo možné rozhodnout rozsudkem pro uznání, plyne již ze shora uvedené argumentace, shledává Nejvyšší soud nadbytečným zkoumat opodstatněnost dovolacích námitek též ve vztahu k náležitostem odůvodnění rozsudku pro uznání.

37. V situaci, kdy odvolací soud rozhodl nesprávně a výše formulované závěry vylučují možnost rozhodnout rozsudkem pro uznání v důsledku fikce uznání, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), rozhodnutí odvolacího soudu změnil tak, že rozsudek soud prvního stupně se mění tak, že rozsudek pro uznání se nevydává [§ 243d písm. b) o. s. ř.].